

סין והמזרח התיכון: תמונת מצב ערב המלחמה עם איראן ובמהלכה

אורי סלע | 10 במאי, 2026

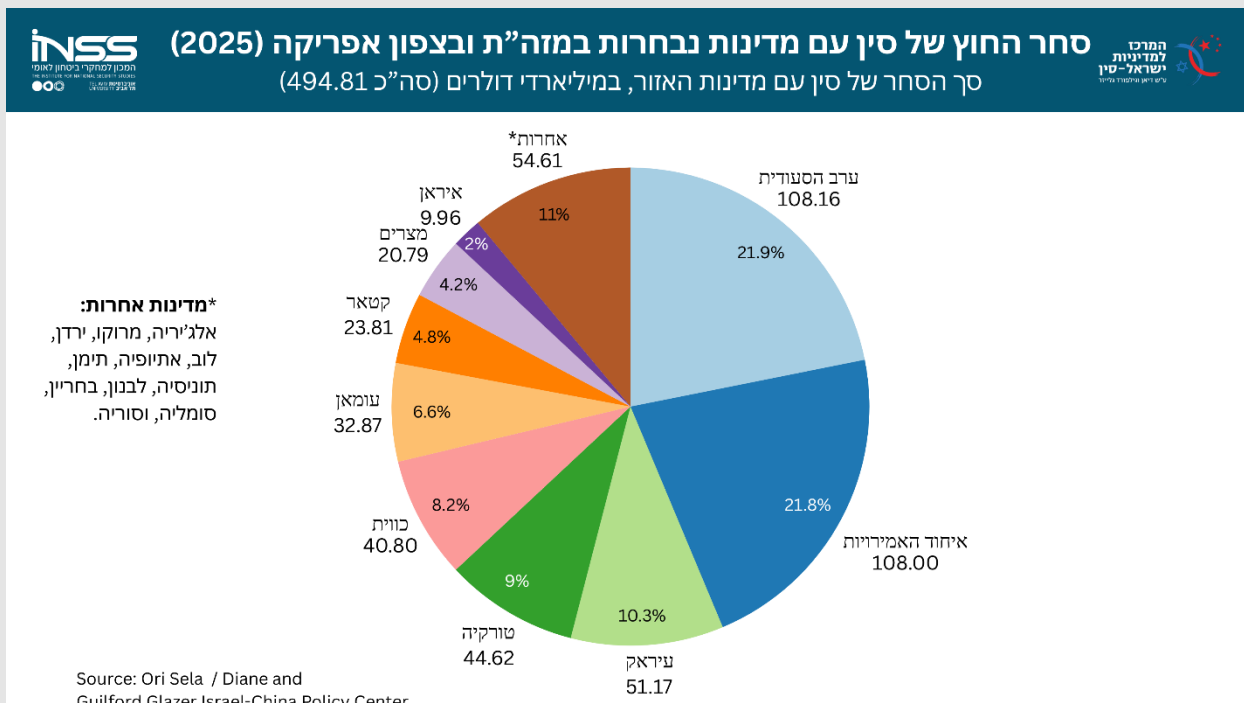
חרף הרושם הרווח בדבר נסיגה של סין מהמזרח התיכון בשנת 2025 על רקע התחזקות מחודשת של ארצות הברית באזור והיעדר מעורבות סינית משמעותית במלחמת ישראל-איראן, המציאות מורכבת יותר. ניתוח רב-ממדי של סחר, השקעות, טכנולוגיה וכן קשרים ביטחוניים ודיפלומטיים מראה כי סין לא זו בלבד שלא נסוגה מהמזרח התיכון, אלא המשיכה לבסס ולהעמיק את אחיזתה הכלכלית בו, תוך שימור דפוס פעולה עקבי: הימנעות ממחויבות ביטחונית לצד הרחבת השפעה כלכלית. סבב העימות בין ישראל, ארצות הברית ואיראן בתחילת 2026 מדגיש מגמה זו: סין נותרת שחקן שולי בזירה הצבאית, אך פועלת בזהירות למנף את המשבר לצבירת השפעה ארוכת טווח. השאלה המרכזית שנותרת פתוחה היא האם וכיצד תהיה סין מעורבת בשיקומה של איראן לאחר המלחמה - ובפרט בשיקום יכולותיה והתעשייה הצבאיות שלה. סוגיה זו אינה תיאורטית: היא מחייבת את ישראל לפעול בזירה הבינלאומית, לצד שותפות אזוריות שנפגעו גם הן מאיראן, כדי להשפיע על סין להימנע ממעורבות שכזו ובייחוד בכל הקשור לשיקום הממד הצבאי האיראני. בנוסף, על ישראל להיערך להתגברות התחרות הבין-מעצמתית במזרח התיכון, אולי במתכונת שונה וחרیפה מזו שנרשמה בעשור האחרון.

היחסים בין סין לבין מדינות במזרח התיכון בשנת 2025, ערב המלחמה עם איראן, עמדו בראש ובראשונה בצל עליותו של דונלד טראמפ לנשיאות ארצות הברית. לכאורה, תקופת נשיאותו עד כה בישרה על העמקה משמעותית של קשרי ארצות הברית עם מדינות המזרח התיכון, ובמשתמע מכך, הצטיירה תמונה של היחלשות קשרי סין עם המזרח התיכון. ביקור הנשיא טראמפ במפרץ במאי 2025 וההסכמים העצומים שהוכרזו במסגרתו, לצד ביקורים בארצות הברית של בכירי מדינות ערב ומדינות מוסלמיות, ביניהן טורקיה, הציבו את ארצות הברית כשותפה המרכזית של מדינות אלה. יתר על כן, חלק מההסכמים, שעניינם טכנולוגיה מתקדמת (למשל בינה מלאכותית), דווחו כמדירים את סין משיתוף פעולה עם מדינות ערב בתחומים אלה, והסכמים שעניינם אספקת נשק תוארו באופן דומה.

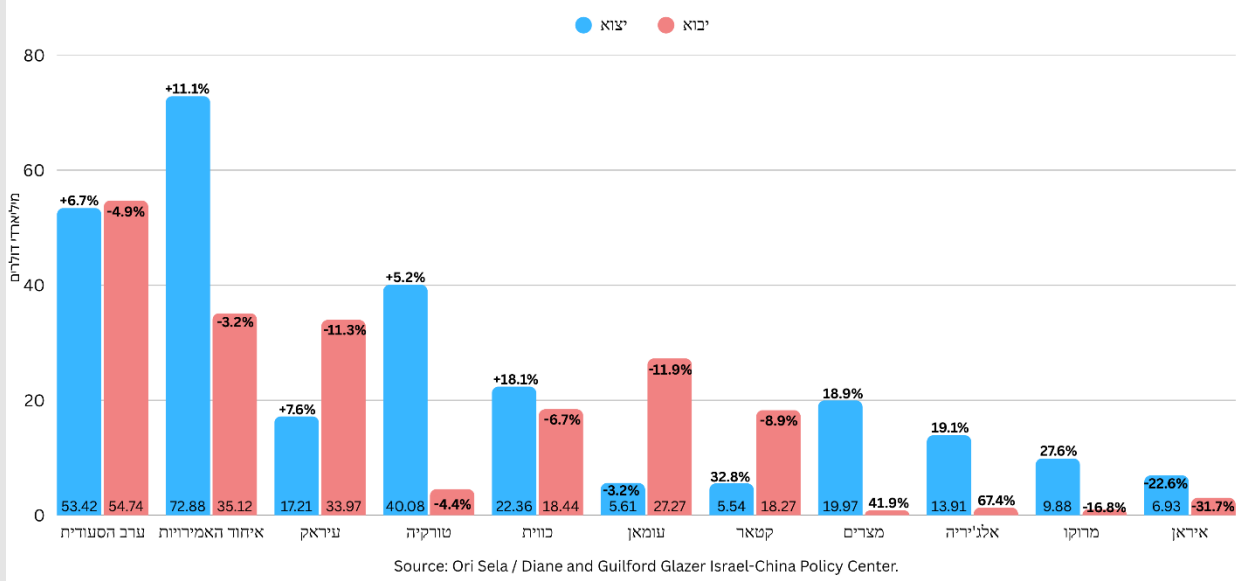
גם למלחמת ישראל-איראן ביוני 2025 נוצרה תדמית של מערכה שהחלישה את הרלבנטיות הסינית למזרח התיכון. היעדר הסיוע המשמעותי הישיר לאיראן במהלך המלחמה והסיוע הצנוע (יחסית למה שאיראן חפצה בו) של סין לאיראן לאחריה תוארו כמעט כנסיגה סינית מתמיכתה באיראן. אם איראן תוארה כ"נמר של נייר", סין תוארה כ"ספקית הנייר" ותו לאו. הסיכוי לטביעת רגל ביטחונית של סין באזור - נדמה שצומצם מאוד.

ואולם, מסתבר כי מעבר לאיבוד נקודות בתדמית הגיאואסטרטגית של סין באזור, בעיקר בקרב פרשנים, יחסיה של סין עם מדינות המזרח התיכון במהלך 2025 לא סבלו באמת נסיגה, ולעתים אף להיפך. זאת על פי בחינה של הממדים הבאים: סחר; קשרים טכנולוגיים, השקעות ופיננסים; קשרים ביטחוניים; ביקורי בכירים. ובנוסף, במאמר זה נטען כי עבור מדינות מסוימות במרחב - דוגמת מצרים - התפתחות היחסים הייתה מעמיקה יותר. אין משמעות הדבר שסין שינתה את מגמת יחסיה באזור באופן כללי, אלא שסין המשיכה לחזק מגמות מסורתיות של היחסים, בעיקר בתחום הכלכלי, ונותרה חלשה בהיבטים אחרים, בעיקר חוץ וביטחון.

נתוני הסחר בין סין לבין מדינות נבחרות במזרח התיכון ובאפריקה בשנת 2025 מצביעים, לפי המכס הסיני, על גידול מובהק בייצוא הסיני בהשוואה ל-2024, כמעט בכל מדינות האזור: 293.5 מיליארד דולר, גידול של למעלה מ-10% מהשנה הקודמת. היצוא לאיראן אמנם פחת לפי הנתונים הרשמיים, אך אלה לא כוללים את יבוא הנפט האיראני, שהמשיך לזרום לסין עם כ-800,000 חביות נפט ליום בממוצע במהלך 2025. מאידך גיסא, היבוא הסיני מהאזור צנח לכ-201 מיליארד דולר, ירידה של כ-7.5%.

שתי שותפות הסחר העיקריות של סין באזור היו, כבעבר, ערב הסעודית ואיחוד האמירויות - כל אחת עם סחר בהיקף של כ-108 מיליארד דולר, תוך עלייה של כ-6% בסחר עם האמירויות וכמעט ללא שינוי בסחר עם ערב הסעודית. אחריהן מגיעות עיראק (51 מיליארד), טורקיה (44), קוריאה (40), עומאן (33), בחריין (30), מצרים (21), וקטאר (23). עם עיראק, עומאן, וקטאר חלה ירידה בהיקף הסחר, ואילו עם בחריין, מצרים וטורקיה חלה עלייה. ברוב המקרים, גם כאשר הייתה עלייה בסך הסחר, מגמת הירידה בייבוא לסין והעלייה בייצוא מסין מובהקת במזרח התיכון וגם מעבר לו. יצוין כי דווקא מצרים, אלג'יריה, בחריין וגם אתיופיה רשמו עלייה מרשימה בייצוא שלהן לסין.

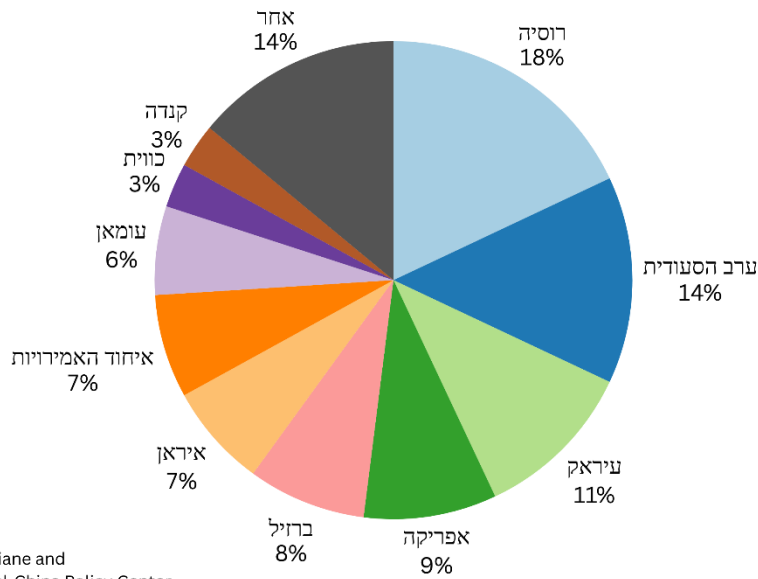

ועדיין, סך כל הסחר עם המדינות הללו עלה בכ-2.5% בשנת 2025 ועמד על כ-495 מיליארד דולר. זאת, מול היקף סחר של 1.05 טריליון דולר עם מדינות ASEAN, 828 מיליארד דולר עם כלל מדינות האיחוד האירופי, 559 מיליארד דולר עם ארצות הברית, וכ-549 מיליארד דולר עם כלל מדינות אמריקה הלטינית. אם נוסיף להיקף הסחר של סין עם מדינות האזור גם את ישראל, לפי נתוני הלמ"ס, היקף הסחר של סין עם האזור חוצה את קו חצי טריליון הדולר, ומגיע לסך של כ-517 מיליארד דולר.

ובעוד שאנגריה (בעיקר נפט ממדינות המפרץ וגז מקטאר) ממשיכה להוות חלק משמעותי מהיבוא הסיני (קרוב למחצית ייבוא האנגריה הסיני הוא מהמזרח התיכון, כולל מאיראן), ומוצרי תעשייה מסורתית (מטקסטיל עד מכונות תעשייתיות) ממשיכים להוות את עיקר הייצוא הסיני למזרח התיכון, הרי שבמהלך שנת 2025, ובהמשך למגמה שנרשמה בשנים האחרונות, מתרחב מקומם של מוצרים חדשים. כך, למשל, הנתח של רכבים חשמליים, אוטובוסים ורכבות (קרונוט וקטרים) הולך וגדל בייצוא הסיני למדינות השונות ומגיע עד לכדי חמישית מהייצוא למדינות וביניהן מצרים וטורקיה. ככלל, סין שמרה על מקומה כיצואנית מספר אחת לרוב המכריע של מדינות האזור, גם אם אינה בהכרח יעד הייצוא הראשון של כולן.

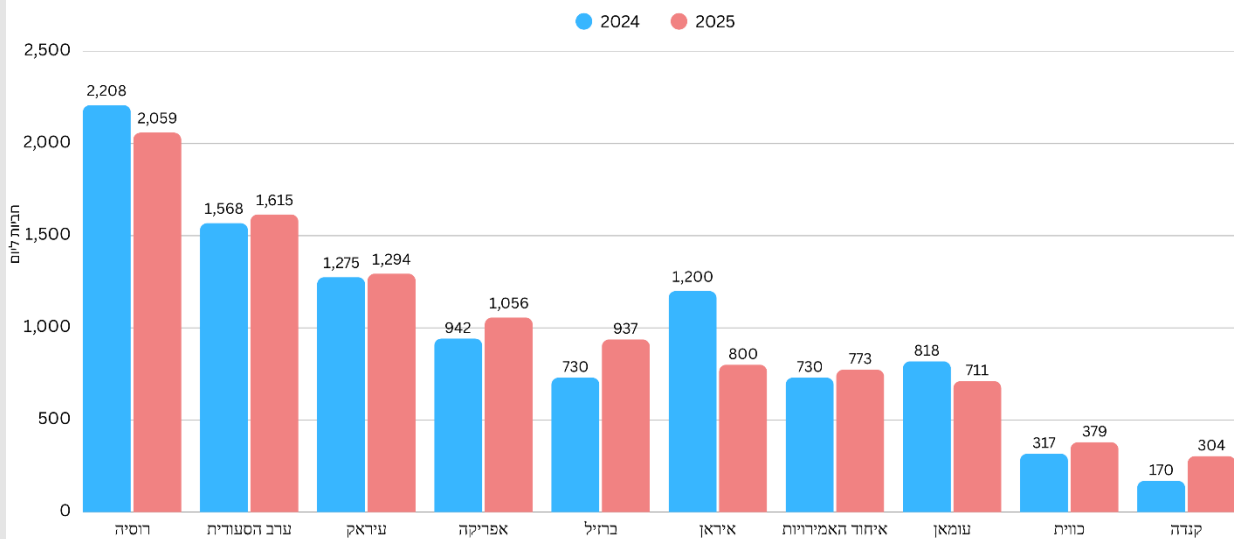
יוצאת דופן היא איראן, שעדימה היקף הסחר הסיני ירד ביותר מרבע, הן ביצוא הסיני לאיראן (ירידה של כ-32%) והן ביבוא הסיני מאיראן (כ-23%); זאת, לצד המשך יצוא הנפט האיראני לסין, במיליארדי דולרים רבים, שאינם מדווחים כמובן בנתוני המכס הסיני. לפי הערכות, איראן מכרה בממוצע כ-800,000 חביות נפט ליום לסין במהלך 2025, במחירים שבין 60 ל-70 דולר לחבית. כלומר, בסה"כ מדובר על למעלה מ-20 מיליארד דולר במהלך 2025. כמות זו מהווה למעלה מ-80% מיצוא הנפט האיראני, וכ-7% מיבוא הנפט הסיני בשנה זו.¹

¹ הערכות לגבי יבוא הנפט הסיני מאיראן מציגות לא פעם מספרים גבוהים בהרבה, למשל 1.3 מיליון חביות נפט ליום, אולם, נראה כי ההערכות הגבוהות מבוססות על שיאים נקודתיים בעוד הממוצע לאורך השנה כולה עומד, למרות שיאים אלה, על כ-800,000 חביות נפט ליום. לסקירה מקיפה בנושא, המבוססת הן על נתוני המכס הסיני והן על מחקרי OIES ו Kpler ר' Michal Meidan, 2026, *Disruption in the Strait of Hormuz: Implications for China's Energy Markets and Policies*. The Oxford Institute for Energy Studies. <https://www.oxfordenergy.org/wpcms/wp-content/uploads/2026/03/Comment-Turmoil-in-the-Middle-East.pdf>

Source: Ori Sela / Diane and Guilford Glazer Israel-China Policy Center.

Data: OIES; China Customs; Kpler.

Source: Ori Sela / Diane and Guilford Glazer Israel-China Policy Center. Data: OIES; China Customs; Kpler.

קשרים טכנולוגיים, השקעות ופיננסים

סחר, כמובן, אינו הממד היחיד לבחינת עומק הקשרים בין מדינות. יחסים בתחום הטכנולוגיה, ובייחוד האופן בו הם באים לידי ביטוי בהשקעות ובקשרים פיננסיים משותפים, הם אינדיקטור נוסף ליחסי סין עם מדינות המזרח התיכון - והכוונה אינה רק להשקעות סיניות במדינות האזור, אלא גם להשקעות של מדינות מהאזור בסין או בחברות סיניות. גם בהיבט הזה ניתן לראות יציבות ואף עלייה, אם כי נתוני ההשקעות ראשוניים בשלב זה ויפורסמו במלואם רק בהמשך.

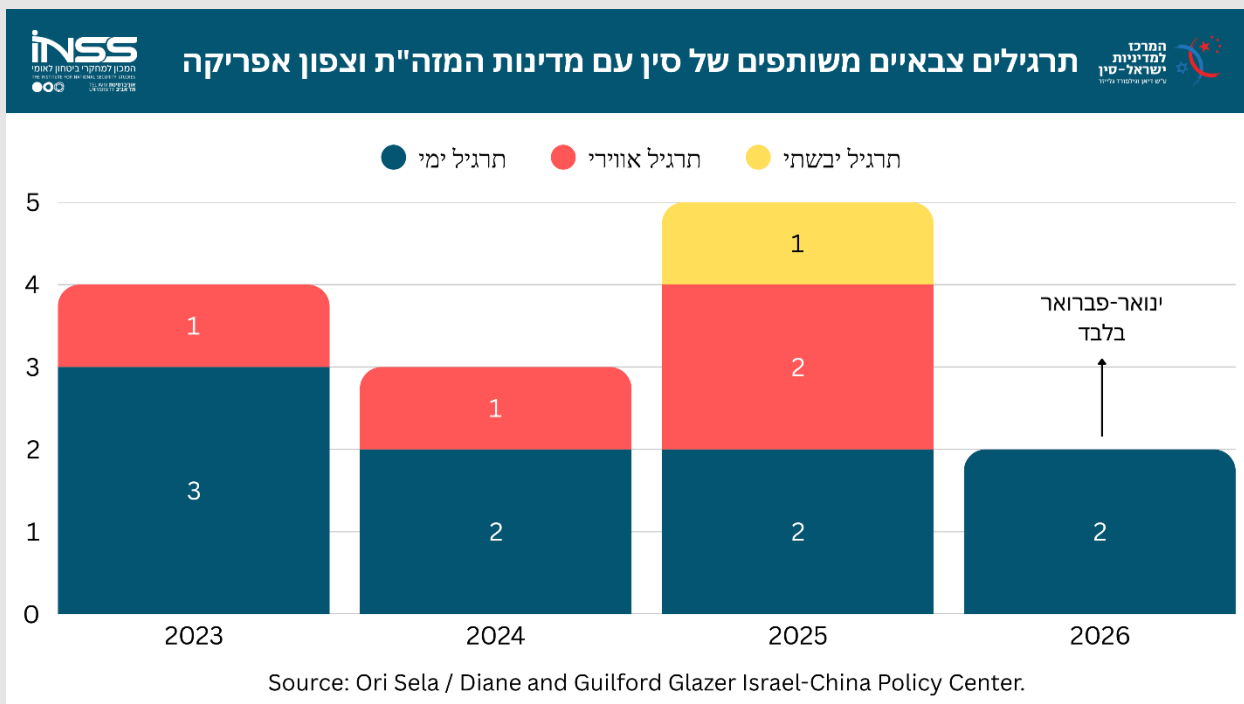
בינואר 2026, בדיווח ראשוני על השקעות זרות בסין, בלטה איחוד האמירויות עם גידול משמעותי של 27.3% בהשקעות בסין (לעומת 2024) וניתן להעריך בזהירות, על סמך העבר, כי מדובר בכ-2-3 מיליארד דולר של השקעות ישירות מאיחוד האמירויות בסין עצמה. אולם, הסכמי השקעות והסכמים פיננסיים ספציפיים, המשותפים לסין ולמדינות באזור, [פורסמו במפורש במהלך 2025](#). הסכמים וחוזים שכאלה עוסקים במגוון רחב של תחומים: מאנרגיה ואנרגיה ירוקה, דרך התפלת

מים, הקמת מפעלים ובניית תשתיות, ועד להסכמים הקשורים לתשלומים במטבעות מקומיים ויואן, ובהם, לצד דומיננטיות לערב הסעודית ולאיחוד האמירויות, נוכחות גם למגוון רחב של מדינות באזור.

במקביל, הקשרים שבין סין לבין מדינות במזרח התיכון ובאפריקה בנושאי חלל המשיכו להתגבר גם בשנת 2025. מידע מלא על עסקאות והשקעות עדיין אינו זמין, אולם גם מנתונים חלקיים וראשוניים ניכר כי יחסים אלה נותרו גם הם לכל הפחות יציבים, למרות צילו המשמעותי של הנשיא טראמפ באזור. עם זאת, יש לעקוב אחר התפתחויות בנושאי טכנולוגיה רגישים, דוגמת AI, כדי לבחון האם לאורך זמן, בתחומים שכאלה שיתוף הפעולה עם סין אכן ירד, במיוחד עם מדינות כמו ערב הסעודית ואיחוד האמירויות. דהיינו, נשאלת השאלה האם בעתיד הקרוב יגבירו המפרציות את שיתוף הפעולה עם ארצות הברית בסוגיות של טכנולוגיה רגישה ומתקדמת ביותר (וגם, למשל, בתחום הגרעין האזרחי ומרכזי הדאטה), תוך המשך/הגברת שיתוף הפעולה עם סין בסוגיות של טכנולוגיה מתקדמת ורגישה מעט פחות. ידיעות על אודות פתיחת מרכז נתונים (data center) שני של עליבאבא-ענן (חטיבת הטכנולוגיה הדיגיטלית והבינה המלאכותית של עליבאבא) בדובאי (בלי ציון סכום מדויק בשלב זה), הקשורות להתחייבות הפומבית של החברה להשקיע 53 מיליארד דולר במשך שלוש שנים באיחוד האמירויות, הופכות סוגייה זו מורכבת אף יותר.

קשרים ביטחוניים

לאורך שנת 2025, בדומה לשנים קודמות, צפו מפעם לפעם ידיעות בדבר עסקאות נשק מתגבשות בין סין לבין מדינות במזרח התיכון. בשנה זו תפסה את קידמת הבמה מצרים, עם מגוון ידיעות (חלקן ממוחזרות) על אודות רכישות נשק סיני-מטילי קרקע-אוויר מתקדמים (HQ-9B) עד למטוסי קרב מסוג J-10C. כל הידיעות הללו נותרו לא מאומתות ובשלב זה נראה שאין בהן כל ממש. טביעת הרגל הביטחונית של סין באזור נותרה מינורית והסתכמה בעיקר בכוח המשימה הימי למלחמה בפיראטים, שהמשיך במשימותיו לאורך השנה. מבחינת אספקת נשק לאיראן, לקראת או לאחר מלחמת 12 הימים ביוני 2025 בינה לבין ישראל, לצד ידיעות רבות ובלתי מאומתות על אודות מכירת סוללות טק"א ואף מטוסי קרב ומכ"מים, המשיכה סין לספק חומרים שעלולים לשמש בתכנית הטילים האיראנית וכנראה גם רכיבים מסוימים למערכות הנשק האיראניות, אך לא מערכות נשק סיניות מוגמרות. לצד זאת, בהחלט ייתכן כי סין משתפת את איראן במודיעין.

עם זאת, [סין הגבירה בשנת 2025 את האימונים הצבאיים](#) המשותפים עם מדינות במרחב. אמנם, ברוב המכריע של התרגילים הימיים השתתפו ספינות הצי הסיני שנמצאות ממילא באזור כחלק מכוח המשימה של סין למלחמה בפיראטים, ועדיין ניכר כי סוג התרגילים עבר בשנה החולפת שינוי (זירות ים, יבשה, טרור ואוויר) - היקפם גדל, והקישור שנעשה למסגרות בינלאומיות שסין מובילה (SCO, BRICS) הפך משמעותי. בנוסף, המשיכה סין לשלוח כוחות למשימות שמירת השלום של האו"ם בדרום סודאן ובלבנון.

ביקורי בכירים

בשנת 2025 ניכרה העמקה זהירה אך עקבית של מעורבות סין במזרח התיכון, בצפון אפריקה ובמזרח אפריקה בדגש על דיפלומטיה, לא במסגרת בריתות. דפוס הביקורים מצביע על העדפה ברורה לערוצים מדינתיים-מיניסטריוניים (בעיקר שרי חוץ וסגני נשיא), ולא לרמת מנהיגי המדינות - מה שמאפשר לבייג'ינג גמישות פוליטית והפחתת סיכונים. הנושאים המרכזיים שנדונו - רצועת עזה והיציבות האזורית, אנרגיה, השקעות ויוזמת החגורה והדרך - שיקפו את שאיפת סין למצב עצמה כגורם מייצב וכלכלי, בלי להיקלע לעימותים. במקביל שימרה סין איזון בין שחקנים יריבים (איראן-מדינות המפרץ, טורקיה-מערב), והעמיקה את נוכחותה במזרח אפריקה דרך מסגרות חוב ופיתוח. בסך הכול, 2025 חיזקה את תדמיתה של סין ככוח מתווך-כלכלי יותר מאשר כמעצב סדר ביטחוני אזורי.

במונחים כמותיים, מספר ביקורי הבכירים ב-2025 עמד על כ-25 - 30 ביקורים הדדיים, לעומת כ-20-15 ביקורים בלבד ב-2024, כלומר עלייה של כ-40-60%. רוב הביקורים היו חד-פעמיים ובדרג שרי חוץ ומטה, ונועדו בעיקר לניהול משברים נקודתיים (בעיקר סביב המלחמה ברצועת עזה והשלכותיה האזוריות). לעומת זאת, ב-2025 נרשמה הגברה והעצמה של הביקורים, עם ריבוי ביקורים חוזרים באותן בירות מפתח (קהיר, ריאד וטהראן) ועלייה במספר הביקורים בדרג סגן נשיא/ראש ממשלה. בנוסף, ב-2025 ניכרה סימטריה גבוהה יותר בין ביקורים יוצאים ונכנסים (בקירוב 1:1), בעוד שב-2024 היחסים נטו ליוזמה סינית חד-צדדית. בסך הכול, המעבר מ-2024 ל-2025 משקף שדרוג כמותי ואיכותי של המעורבות, תוך הקפדה על הימנעות מבריתות פורמליות. אם נדמה שביקורי הבכירים דווקא מעידים על חולשה וניסיון להגביר את מעמדה של סין באזור כתוצאה מחולשה שכזו, הרי שהעלייה המרשימה בביקורי בכירים מהאזור בסין מראה ש"העגל הוצה לינוק לא פחות משהפרה רוצה להניק".

תחרות בין-מעצמתית נוספת: הודו

בעוד שהתחרות הבין-מעצמתית העיקרית שבה עוסקים לרוב היא זו שבין סין לבין ארצות הברית, הרי שבמזרח התיכון (ולא רק בו) מתקיימת תחרות גוברת נוספת - בין סין לבין הודו. כך, למשל, הסחר בין הודו לבין מדינות המפרץ בלבד הגיע בשנת התקציב 2024 - 2025 (כפי שבהודו מדווחים על הסחר) לכ-180 מיליארד דולר. למעשה, במהלך חמש השנים האחרונות גדל סחר זה בממוצע בכ-15% בכל שנה, וזאת תוך חתימת הסכמים כלכליים וטכנולוגיים בין מדינות שונות במזרח התיכון לבין הודו. איחוד האמירויות בולטת כמדינה החשובה ביותר להודו מבחינת הסחר (סך של כ-100 מיליארד דולר), ואחריה ערב הסעודית עם למעלה מ-40 מיליארד דולר. בדומה לסין, גם הודו מתמקדת ביבוא אנרגיה כסחורה הדומיננטית מהאזור.

ראש ממשלת הודו ביקר באיחוד האמירויות שבע פעמים בעשור האחרון, האחרונה שבהן ב-2024, בעוד שליט האמירויות ביקר בעצמו בהודו מספר פעמים, לאחרונה בינואר 2026. שר החוץ ההודי ביקר באיחוד האמירויות פעמיים במהלך 2025, בינואר ובדצמבר - ביקורים שהדגישו את האינטרס האסטרטגי ההודי במדינה ובאזור. בדצמבר 2025 ראש ממשלת הודו ביקר גם בעומאן, ירדן ואתיופיה, וביקורים אלה יחדיו מסמנים את חיזוק היחסים שבין מדינות האזור (בו גם חיים ועובדים מיליוני אזרחים הודים) לבין הודו. בביקורים אלה נחתמו מגוון הסכמים שמאפשרים את חיזוק הסחר ושיתוף הפעולה הטכנולוגי, ובכך, כאמור, מציבה הודו תחרות משמעותית לסין בתחומי עניין דומים.

בנוסף, סין לא רק מתנהלת במזרח התיכון על רקע תחרות בין מעצמות, כלומר תחרות חיצונית (ארצות הברית/הודו, וגם במידה מסוימת רוסיה) אלא גם בקונטקסט של תחרות ומתיחות פנים-מזרח תיכונית, בין אם בין-ערבית, למשל איחוד האמירויות מול ערב הסעודית, או זו שבין שתיהן לבין איראן. במצב עניינים זה, סין נדרשת ללכת בין הטיפות ולנסות לשמור על אג'נדה חשובה מבחינתה - "חברה של כולם".

סיכום ומשמעויות לישראל

על רקע היחסים המשמעותיים מאוד בין סין לבין מדינות האזור, שלל ההצהרות של סין במגוון אירועים (מהאו"ם ומועצת הביטחון עד למפגשים בילטרליים) בנושאים מדיניים, וכן ניסיונותיה של סין למצב עצמה גם כמתווכת אזורית מאז מארס 2023 (הסכם איראן-ערב הסעודית, שלא עמד היטב במלחמה ב-2026) - בולטת במיוחד העובדה שסין נותרה לא רלבנטית בעליל במערכות שסערו במזרח התיכון במהלך 2025. זאת, על אחת כמה וכמה על רקע פעלתנותו של הנשיא טראמפ, שאף נשאה פירות ממשיים - מדיניים, כלכליים, טכנולוגיים וביטחוניים.

סין, אם כן, המשיכה לחזק או לשמר את המאמצים המסורתיים שלה (סחר, כלכלה), ונותרה שולית בהיבטי חוץ וביטחון של ממש (גיאואסטרטגיה), גם אם העצימה את הדיפלומטיה האזרחית והצבאית (תרגילים, ביקורים). סוגיית הטכנולוגיה המתקדמת ביותר נותרת בשלב זה בסימן שאלה. כלומר, מסקנתנו של אנדרו סקובל, בעשור הקודם, כי סין במזרח התיכון היא "משקל כבד כלכלית, משקל קל דיפלומטי, ומשקל נוצה צבאית" - "an economic heavyweight...a diplomatic lightweight and...a military featherweight" - נותרה בעינה במידה רבה, למרות כל השינויים שחלו במרחב בעשור שחלף מאז נכתבו הדברים ב-2015. גם התגברות קצב התרגילים הצבאיים עם מדינות האזור נראית יותר כמו המשך הדיפלומטיה הסינית, בעלת אופי תדמיתי יותר מאשר אופרטיבי, בדרכים צבאיות ולא כמהלך להגברה משמעותית של העקבה הצבאית של סין במרחב. עם זאת, היחסים הכלכליים הנרחבים והמתרחבים משמעותם מבחינת סין גם הגברת חשיפה וסיכון, בוודאי בעתות משבר וערעור יציבות.

מדינת ישראל משתלבת היטב בסיפור המסגרת של יחסי סין והמזרח התיכון שתואר לעיל בשנת 2025: גם כאן, למרות הקשרים ההדוקים עם וושינגטון והיחסים הקרובים בין ראש הממשלה בנימין נתניהו לבין הנשיא טראמפ, שנה זו סימנה שנת שיא בסחר בסחורות שבין ישראל לסין, עם עלייה של כ-8% לעומת 2024. וגם בהקשר הישראלי, עיקר העלייה בסחר נבע מגידול בייבוא מסין, כאשר מכלל הסחר (שעמד על 21.716 מיליארד דולר) הייצוא הישראלי לסין עמד על כחמישית בלבד (4.233 מיליארד דולר). ואם מאז אוקטובר 2023 התרגלה ישראל ליחס עוין וקר מצידה של סין, נדמה כי לאחר ההצלחות הישראליות במלחמה בלבנון ב-2024 ועם איראן בקיץ 2025, שנת 2025 סימנה מגמה חיובית מסוימת ביחסה של סין לישראל: לצד גינויים, בעיקר בפורומים בינלאומיים דוגמת האו"ם ומועצת הביטחון, ניכרים ניסיונות לשפר את היחסים – ושוב, בעיקר בהיבט הכלכלי-עסקי. ועדיין, סין לא הפכה מבחינת ישראל לגורם משמעותי בהקשר הדיפלומטי או הצבאי, ובניגוד למדינות רבות באזור, גם ביקורים הדדיים של בכירים משני הצדדים עדיין לא התממשו. זאת, למרות שנדמה, לפי הצהרות שונות בתקשורת, ששני הצדדים מעוניינים להביא את היחסים לרגיעה ושיפור, גם בצל אי הסכמות משמעותיות בנושאים גיאואסטרטיים.

בהקשר זה, ישראל, בעיקר מאז המלחמה עם איראן ביוני 2025 ובוודאי במהלך המלחמה בין ישראל וארצות הברית לאיראן ב-2026, נתפסת בסין גם כמערערת יציבות וכשואפת להגמוניה אזורית - שני אלמנטים בעייתיים בעיניים סיניות, ולכך עלולות להיות השפעות עתידיות על היחסים הביטחוניים. בראיית צרכי הכלכלה הישראלית, נכון אם כן למדינת ישראל להמשיך ולהתקדם בשיתוף הפעולה המסחרי, וזאת תוך ניהול סיכונים ביטחוניים כפי שצוינו בתחומים הרלבנטיים הן בהקשרי התחרות הבין-מעצמתית והן לאור קשריה של סין עם מדינות בעייתיות לישראל במרחב, ובראשן איראן. יתר על כן, חשוב להבין שהמעורבות האמריקאית המאסיבית במזרח התיכון אין משמעה דעיכה של המעורבות הסינית, אלא דווקא התגברות התחרות הבין-מעצמתית באזור, שעשויה, כפי שקרה בעבר, גם להשפיע על ישראל מבחינת יכולת התמרון שלה בין ארצות הברית לבין סין, ואולי גם לפתוח דרכים חדשות לשיתופי פעולה בתוך האזור מתוך ניצול התחרות הזו עצמה.

אחרית דבר: סין והמלחמה באיראן 2026

במלחמה בין ישראל וארצות הברית לבין איראן המשיכה סין בקו שאפיין את מדיניותה במהלך מלחמת 12 הימים ביוני 2025. דהיינו, הסיוע לאיראן נותר מינורי, הן במישור הדיפלומטי-הצהרתי והן במישור המעשי. אמנם, כבעבר, בייג'ינג התמקדה בגינויים לישראל ולארצות הברית, אך לא מעבר לכך. כך למשל, באמצע מארס נמנעה סין בהצבעה במועצת הביטחון על החלטה המגנה את איראן-ולא הטילה וטו - ובכך אפשרה, יחד עם רוסיה, את קבלתה. גם מבחינה צבאית-מעשית לא ניכר סיוע משמעותי במיוחד, אך כי שבו ועלו דיווחים על אודות אספקת חומרים לתכנית הטילים האיראנית, סיוע במידע ומודיעין, ובהמשך -לאחר תחילת הפסקת האש - גם ידיעות לגבי אספקת אפשרית של אמצעי הגנה אווירית. חלק מדיווחים אלה הוכחו על ידי סין ולא אומתו ממקורות אחרים. בנוסף, בתחילת אפריל הטילו סין ורוסיה וטו על הצעת החלטה אחרת של מועצת הביטחון, שעסקה במצרי הורמוז, יום לפני כניסת הפסקת האש לתוקף ב-8 באפריל.

במקביל המשיכה סין להדגיש את התנגדותה לכל ניסיון "להתערב בענייניה הפנימיים" של איראן (או של כל מדינה אחרת), ונראה כי העדפתה היא לסיוע המלחמה ללא קריסת המשטר האיראני. גם בתרחיש של שינוי משטר, סין מעריכה כי תוכל ליהנות מהקלת סנקציות עתידיות, ככל שתהיה כזו, וכן מרווחים משיקום נזקי המלחמה. לעומת זאת, תרחיש של כאוס באיראן מטריד אותה במיוחד - לא רק בשל השלכות מסחריות, אלא בעיקר בשל החשש מזליגת טרור לתוך סין עצמה דרך מרכז אסיה ואפגניסטן/פקיסטן, וכן בשל הפגיעה האפשרית ביציבותן של מדינות חשובות יותר מבחינתה, ובראשן ערב הסעודית ואיחוד האמירויות.

במישור האנרגטי, בשלב זה לא מדובר במשבר חריף עבור סין, בין היתר הודות לגיוון מקורות הנפט ולהגדלת הרזרבות בשנים האחרונות, לרבות רכישת נפט מוזל מרוסיה, איראן וונצואלה. עם זאת, ככל שהמלחמה התארכה או אם תקרוס הפסקת האש, עליית מחירים ושיבושי שיט במירים עלולים להחריף את הפגיעה. לעומת זאת, תלותה היחסית של סין בגז טבעי מקטאר מדגישה פגיעות מבנית: מעבר להשלכות הכלכליות, היא מצמצמת את יכולתה להפעיל לחץ (כלכלי/דיפלומטי) על ספקיות אחרות, דוגמת אוסטרליה.

למלחמה יש גם השלכות מאקרו-כלכליות רחבות יותר על סין. עליית מחירי האנרגיה והפרעות באספקה משפיעות הן ישירות - דרך התייקרות אנרגיה - והן בעקיפין, באמצעות עלייה בעלויות ייצור, פגיעה בביקוש החיצוני והפרעות בשרשראות האספקה. מגמות אלה מכבידות על מאמצי בייג'ינג לחזק את הצריכה הפנימית ועל קצב הצמיחה הכולל. אחד התחומים שנפגעו במיוחד הוא ענף הדשנים, התלוי בגז טבעי, מה שמייצר השלכות גם על החקלאות. סין נוקטת צעדי התמודדות - סבסוד מחירי דלק, הגבלת יצוא דשנים וקידום רפורמות אנרגטיות, אך בטווח הקצר היא נושאת בחלק מעלויות המלחמה. עם זאת, פגיעתה היחסית מתונה בהשוואה למדינות מזרח אסיה התלויות יותר בנפט מהמפרץ - יפן, וכמובן פחות מארצות הברית, הנושאת העיקרית בעול מימון המלחמה.

מנקודת מבטה של סין, המלחמה מחזקת את הנרטיב שלפיו ארצות הברית "מחרחרת מלחמות" בעוד סין פועלת להשגת יציבות ושלוש. בהתאם לכך, בייג'ינג מעריכה כי עמדתה הניטרלית יחסית (בראייתה כמובן) עשויה דווקא לחזק את מעמדה האזורי לאורך זמן. מדובר בהימור, אך כזה שמחירו הפוטנציאלי מוגבל, בין היתר בשל ציפיות נמוכות ממילא מצד מדינות האזור למעורבות ביטחונית סינית. סין מניחה כי עמדתה הפושרת ביחס לפגיעה האיראנית בשותפותיה לא תפגע ביחסיה עימן, הנשענים בעיקר על אינטרסים כלכליים. תפיסת ישראל כגורם מערער יציבות וכשואף להגמוניה אזורית אף התחזקה, ולדידה - ככל שמדינות האזור שותפות לה - עשויה תפיסה זו לחזק את יחסיה עימן לאחר המלחמה. מעבר לכך, סין עשויה לשאוף להעמקת קשרים כלכליים, דיפלומטיים ואף טכנולוגיים, ואולי גם להרחבת יצוא הנשק, אף כי עדיין בהיקף מוגבל. העובדה שמהר מאוד לאחר הכרזת הפסקת האש הגיע יורש העצר של אמירות אבו דאבי לביקור בייג'ינג וכן התקיימה שיחה בין נשיא סין ליורש העצר הסעודי, וזאת ללא מהלכים דומים ברמה זו מול איראן, מדגישה מי הן מדינות העניין המרכזיות של סין במרחב.

לבסוף, בהקשר הרחב של מזרח אסיה והאינדו-פסיפיק, כל רידוד של משאבים אמריקאיים (בין אם כתוצאה מהסטת כוחות ובין אם כתוצאה משימוש באמל"ח) בזירה זו נתפס כחיובי מבחינת סין. על רקע זה, ביקורו המתוכנן של הנשיא טראמפ בסין במאי עשוי לשאת חשיבות מיוחדת - הן ביחס למלחמה והן בהקשר הרחב של היחסים בין שתי המעצמות. בהקשר זה, ייתכן שבייג'ינג תנסה למנף את מעורבותה במזרח התיכון להשגת ויתורים אמריקאיים, בין היתר בסוגיית טאיוואן. גם דיווחים - מוגזמים לעתים - בדבר תיווך סיני בהפסקת האש ותפקידה כערבה אפשרית לה, תורמים, מנקודת מבטה, לחיזוק מעמדה וכוח המיקוח שלה בזירה הבינלאומית.

השאלה העיקרית שנותרת פתוחה בשלב זה היא האם וכיצד סין תהיה מעורבת בשיקומה של איראן, ובייחוד בשיקום התעשייה הצבאית האיראנית על ממדיה השונים, לאחר המלחמה. על ישראל לפעול בזירה הבינלאומית, לא רק צבאית ומודיעינית, כדי לנסות להשפיע על סין, יחד עם מדינות שונות באזור שהותקפו אף הן על ידי איראן, להימנע ממעורבות שכזו, בייחוד בכל הקשור לשיקום יכולותיה הצבאיות של איראן. שאלה נוספת שעולה לאור המלחמה היא האם מודל המעורבות של סין - עוצמה כלכלית ללא אחריות ביטחונית - יכול להמשיך ולהתקיים לאורך זמן גם בתנאים של הסלמה אזורית מתמשכת. התחרות הבין-מעצמתית המתגברת עשויה גם לשנות את מאפייניה בשל כך, ועל ישראל להיערך לכך מבעוד מועד.